

Теми семінарських занять

ТЕМА 1

Семінарське заняття 1.

Особливості якісної методології. Предмет, об'єкт дослідження, метод пізнання. Пізнавальні можливості якісної соціології. Основні історичні етапи розвитку якісних методів.

План семінарського заняття

1. Особливості якісної соціології. Предмет, об'єкт дослідження, метод пізнання.
2. Відмінності у загальній спрямованості соціологічного аналізу якісних та кількісних досліджень.
3. Основні історичні етапи розвитку та становлення якісного підходу.
4. Прочитайте статтю Л. Ньюмана «Значення методології: Три основні підходи» (Соціологічні дослідження, 1998, № 6.) За якими основними критеріями автор описує особливості кількісної та якісної методологій? Яка природа соціальної реальності з точки зору двох підходів?

Додатково для обговорення:

1. Поміркуйте над висловлюванням Е. Берджеса про те, що метод case-study має для соціології ту ж цінність, що й мікроскоп для біології. Як Ви його розумієте? У чому, на Ваш погляд, полягав внесок досліджень Чиказької школи в розвиток якісних методів?

Література:

1. Профатілова Л.Г. Методичний посібник з курсу Якісні методи в соціології. – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна 2004, 48с.
2. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття. Посібник.- Київ: "Либідь", 1996.
3. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології.-Київ: Наукова думка, 1995.
4. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник/ За ред. Н.Костенко,Л.Скокової.-К.:Інститут соціології НАНУ, 2009.-400с
5. Amir B. Marvasti. Qualitative Research in Sociology. SAGE Publications London • Thousand Oaks • New Delhi, 2004

Семінарське заняття 2.

Теоретичні основи якісного підходу.

План семінарського заняття

1. Розуміючий підхід Макса Вебера. Поняття соціальної дії. Інтерпретативне розуміння. Два рівня розуміння в теорії Вебера.
2. Вивчення символічного спілкування, пошук спільних смислів комунікативного процесу в теорії символічного інтеракціонізму. Концепція рефлексуючого індивіда і поділ поняття самості в теорії символічного інтеракціонізму. Співвідношення «І» і «МЕ».
3. Три основні аспекти драматургічного підходу І.Гофмана: «самопрезентація», «створення переднього плану», «гра за лаштунками». Я «Творче» і Я "Офіційне» в теорії Гофмана. Поняття фреймів.
4. [Розуміння](#) мотивів дій як інтерпретація життєвого світу в феноменології А.Шюца. Поняття «життєвого проекту» в теорії А.Шюца.
5. Підходи до аналізу повсякденності в етнометодології. Провокаційна стратегія і її методологічне значення.

Література:

1. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття. Посібник.- Київ: "Либідь", 1996.

2. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології.-Київ: Наукова думка, 1995

ТЕМА 2

Семінарське заняття 3.

Методи збору інформації в якісних дослідженнях та їхні особливості. Метод спостереження в якісному дослідженні.

План семінарського заняття

1. Класифікація методів якісних досліджень за фокусом дослідницького інтересу та джерелом інформації.
2. Основні методи збору інформації в якісних дослідженнях та їхні особливості у порівнянні з кількісним дослідженням.
3. Метод спостереження в якісних дослідженнях.
4. Параметри спостереження запропоновані Дж.Спредлі.

Література

1. Профатілова Л.Г. Методичний посібник з курсу Якісні методи в соціології. – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна 2004, 48с.
2. Профатілова Л.Г. Особенности сбора информации в качественных исследованиях.//Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. - Харків, 1999.
3. Silverman, D. 2000. Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sage.

Семінарське заняття 4.

Особливості методу інтерв'ю в якісному дослідженні.

План семінарського заняття

1. Інтерв'ю в якісному дослідженні, його відмінності від кількісного інтерв'ю.
2. Поняття "глибинного" інтерв'ю. Види глибинних інтерв'ю.
3. Техніки проведення глибинних інтерв'ю.

Література:

1. Профатілова Л.Г. Методичний посібник з курсу Якісні методи в соціології. – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна 2004,
2. Kvale S. (2007). Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing. Sage Publications
3. King N. et al. (2019). Interviews in Qualitative Research. Second Edition. Sage Publications.

Семінарське заняття 5.

Документальні джерела інформації в якісному дослідженні.

План семінарського заняття

1. Тексти як джерело інформації в якісному дослідженні. Різновиди текстової інформації.
2. Фотографія як джерело інформації в якісному дослідженні. Основні фотографічні практики - фотографувати, фотографуватися і розглядати фотографії.
3. Методи аналізу фотографічних образів, запропоновані Штомпки - герменевтичний, семіотичний, структурний і дискурсивний.

Література:

1. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник/ За ред. Н.Костенко,Л.Скокової.-К.:Інститут соціології НАНУ, 2009.-400с
2. Amir B. Marvasti. Qualitative Research in Sociology. SAGE Publications London • Thousand Oaks • New Delhi, 2004.
3. Piotr Sztompka. Socjologia Wizualna. Fotografia jako metoda badawcza. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2005.

ТЕМА 3

Семінарське заняття 6.

Стратегії якісних досліджень case-study та етнографічні дослідження.

План семінарського заняття

1. Метод case-study. Об'єкт і предмет дослідження, основні джерела інформації.
2. Основні етапи проведення case-study.
3. Запропонувати об'єкт та проблему для вивчення методом case-study.
4. Об'єкт і предмет дослідження, основні джерела інформації в етнографічному дослідженні.
5. Які спільноти можуть бути об'єктом етнографічного дослідження. Проблема входження в поле в етнографічному дослідженні.

Література

1. Профатілова Л.Г. Методичний посібник з курсу Якісні методи в соціології. – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна 2004, 48с.
2. Amir B. Marvasti. Qualitative Research in Sociology. SAGE Publications London • Thousand Oaks • New Delhi, 2004.
3. Hammersley, M. and P. Atkinson. 1983. Ethnography: Principles in Practice. London: Routledge.
4. N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (eds.). Handbook of Qualitative Research. 1994.; Stake R. E. The Art of Case Study Research. 1995.

Семінарське заняття 7.

Стратегії усної історії, історії сім'ї та особливості біографічного методу в якісному дослідженні.

План семінарського заняття

1. Вивчення індивідуального шляху і життєвого досвіду методом історії життя (біографічний метод).
2. Два дослідних підходу при вивченні історій життя - класичний і інтерпретативний.
3. Вивчення суб'єктивного досвіду переживання історичних подій методом усної історії.
3. Достовірність інформації в методі усної історії.
4. Що можна вивчати методом історії родини?

Література

1. Профатілова Л. Г. Біографічний метод: два дослідницькі підходи//Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. — Харків, 2003, — С. 158—160.
2. N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (eds.). Handbook of Qualitative Research. 1994.; Stake R. E. The Art of Case Study Research. 1995.
3. Г. Боднар. Покоління Незалежності в Революції Гідності// Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях. Макеєв. С. (ред.), Коваліско, Н. (ред.) Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. – с. 197-214.
4. Т. Лапан, Г. Кудринська. На війні та після неї//Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях. Макеєв. С. (ред.), Коваліско, Н. (ред.) Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022.- с. 214-274.
5. О. Симончук. Авторефлексія високоосвічених представників покоління //Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях. Макеєв. С.

(ред.), Коваліско, Н. (ред.) Колективна монографія. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. - с. 111-153.

Семінарське заняття 8

Метод фокус-груп. Методика проведення, загальні принципи формування груп, сценарій фокус-групи.

План семінарського заняття

1. Метод фокус-групового інтерв'ю як поєднання кількісного і якісного підходів у соціологічному дослідженні.

2. Три дослідних підходу у використанні методу фокус-групового інтерв'ю (дослідницький, феноменологічний, клінічний).

3. Загальні принципи формування груп (кількість учасників у групі, гомогенність груп, кол-во груп, фільтруюча анкета).

4. Сценарій (план, гайд, запитальник) обговорення та його функції.

Література

1. Silverman, D. 2001. *Interpreting Qualitative Data: Method for Analyzing Talk, Text and Interaction*. 2nd ed, London: Sage.
2. О.Олійник. Особливості організації та проведення онлайн фокус-груп // Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві. IV конгрес соціологічної асоціації України. Тези доповідей. Харків – 2021. С. 343-344.

ТЕМА 4

Семінарське заняття 9.

Логіка якісного соціологічного дослідження. Основні елементи попереднього етапу якісного дослідження.

План семінарського заняття

1. Основні етапи якісного дослідження. Методичні кроки попереднього етапу дослідження

2. Загальна послідовність дій дослідника на польовому етапі.

3. Зберігання польової інформації.

Література:

1. Профатілова Л.Г. Методичний посібник з курсу Якісні методи в соціології. – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна 2004, 48с.
2. Amir B. Marvasti. *Qualitative Research in Sociology*. SAGE Publications London • Thousand Oaks • New Delhi, 2004.

Семінарське заняття 10.

Польовий етап дослідження. Надійність інформації в якісному дослідженні та відбір респондентів в якісному дослідженні.

План семінарського заняття

1. Вибір конкретних осіб для участі в якісному дослідженні (основні способи відбору)

2. Поняття теоретичної вибірки.

3. Проблема надійності інформації в якісному дослідженні.

Література:

1. Профатілова Л.Г. Надежны ли качественные данные?//Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. Харків, 2002
2. Silverman, D. 2000. *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London: Sage.
3. Glazer B., Strauss A. *The Discovery of Grounded Theory*. – Chicago- New York: Aldine, 1967.

ТЕМА 5

Семінарське заняття 11.

Основні підходи до аналізу якісних даних.

План семінарського заняття

1. Основні процедури первинного аналізу текстових даних.
2. Поняття одиниць аналізу, «щільного» опису даних.
3. Первинне кодування та класифікація даних.

Література

1. Silverman, D. 2001. Interpreting Qualitative Data: Method for Analyzing Talk, Text and Interaction. 2nd ed, London: Sage.
2. Silverman, D. 2001. Interpreting Qualitative Data: Method for Analyzing Talk, Text and Interaction. 2nd ed, London: Sage.

Семінарське заняття 12.

Методи аналізу якісних даних: категоризація даних, конденсація даних, нарративний аналіз, інтерпретація даних та еkleктичний підхід до аналізу якісних даних.

План семінарського заняття

1. Аналіз даних в рамках обґрунтованої теорії. Відкрите, осьове і вибіркове кодування

даних.

2. Методи аналізу - Конденсація даних, Категоризація даних, Нарративний аналіз, Інтерпретація смислів, Еkleктичний підхід

Література

1. Glazer B., Strauss A. The Discovery of Grounded Theory. – Chicago- New York: Aldine, 1967.
2. Silverman, D. 2001. Interpreting Qualitative Data: Method for Analyzing Talk, Text and Interaction. 2nd ed, London: Sage.
3. Kvale S. (2007). Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing. Sage Publications

Завдання для самостійної роботи

- 1 Вивчити історію виникнення якісного підходу.
- 2 Розглянути теоретичні основи якісного підходу. Сформулювати кілька соціальних проблем та продумати і запропонувати певний теоретичний напрямок для їх вивчення.
- 3 Підготувати завдання для глибинних інтерв'ю з використанням різних технік
- 4 Провести спостереження та скласти звіт.
- 5 Підбір документальних джерел на задану тему та їх аналіз.
- 6 Написання програми фокус-групового дослідження за обраною темою.
- 7 Розробка загальної стратегії власного якісного дослідження. Написання програми дослідження.
- 8 Розглянути основні підходи до аналізу якісних даних.
- 9 Проаналізувати глибинні інтерв'ю із застосуванням різних технік.